

Ey nefis! Eğer takva ve amel-i sâlih ile Hâlıkını razı etti isen, halkın rızasını tahsile lüzum yoktur; o kâfidir. Eğer halk da Allah'ın hesabına rıza ve muhabbet gösterirlerse, iyidir..." İ'lem'i izah eder misiniz?

"Ey nefis! Eğer takva ve amel-i sâlih ile Hâlıkını razı etti isen, halkın rızasını tahsile lüzum yoktur; o kâfidir."

Bu cümle İhlas Risalesindeki Birinci Düsturu hatıra getiriyor: Amelinizde rıza-yı İlahi olmalı...

Burada rızaya ermenin yolu gösteriliyor: Takva ve amel-i Salih.

Kastamonu Lahikasında, **"Takva günahlardan içtinab etmek, amel-i Salih emir dairesinde hareket ve hayrat kazanmaktır."** buyrulur.

Allah'ın yasaklarından sakınandan Allah razı olur. Allah'ın emirlerini tutandan da Allah razı olur. Günahıtan sakınmak insanı cehennemden uzaklaştırır, salih amel ise cennete yaklaştırır. Üstat hazretleri cennet ve cehennem için "İlütuf ve kahrın iki tecelligahı" tabirini kullanır.

İnsanın maddî terakkisi gibi manevî kemalatı da iki esas üzere gider: Def-i şer ve celb-i nef'. Yani şerleri gidermek, kendinden uzaklaştırmak ve hayırları celbetmek, onlara sahip olmak.

Bir ticaret erbabı hem kazanacak hem de kaybetme kapılarını kapayacaktır ki zengin olsun. Çok kazanan ama ondan daha fazlasını da kaybeden kişi zengin olmak bir tarafa, iflas yoluna girmiş demektir. Manevî hayatımız da böyledir. Salih amel ile manen zenginleşmek yetmiyor, onları takva ile muhafaza etmek de bir o kadar önem kazanıyor.

Kazandığı tonlarca sevabı bir gıybet ile, bir haset ile kaybeden insan manen zengin olamaz.

Peygamber Efendimizin (asm.) meşhur bir hadis-i şerifini birlikte hatırlayalım.

Bu hadis-i şeriflerinde Allah Resulü, müflisin tarifini yapar. Mana olarak arz edeyim:

Bir kişi mahşer meydanına çokça sevapla gelir. Ama şunun gıybetini yapmış, şuna haksızlık etmiştir. Onlar gelip bu sevapların bir kısmını alırlar. Kazanılan sevap alacaklıların hepsine kâfi gelmez, tükendir. Bu defa, hak sahiplerinin günahları onun sırtına yüklenir ve cehenneme atılır.

Onun için Üstadımız bu zamanda takvanın üssü'l-esas olduğunu, büyük bir rüçhaniyet kazandığını söyler. Bir risalesinde de "def-i şerrin, celb-i nef'a racih geldiğini," ondan daha büyük önem kazandığını kaydeder.

"Eğer halk da Allah'ın hesabına rıza ve muhabbet gösterirlerse, iyidir. Şâyet onlarınki dünya hesabına olursa kıymeti yoktur."

Allah namına sevimyi isteriz. Bizi lillah için sevenlerin bu hüsn-ü zanları, hakkımızda manevî bir dua olur. Cenâb- ı Hak o halis insanların hüsn-ü zanları hürmetine bizi affedebilir, diye düşünürüz.

Bize dünya için gösterilen muhabbetin hiçbir değeri yoktur. Çünkü o muhabbet, gerçek manada bir sevgi değildir. Onlar bizi değil, bizdeki menfaatlerini sevmekle, aslında kendilerini sevmiş olurlar.

Herkeste nefis vardır ve nefis öncelikle kendini sever. Bu gerçeğe rağmen, halkın dünyevî sevgilerine talip olmak çocukça bir hevesten öteye geçmez; insanın kendini oyalamasından başka bir şey değildir. Toplum hayatında bunun çok örneklerine şahit oluruz. Adam kendini methedici konuşmalar yaparken, muhatabı onu isteksizce dinler. Onun sözünün bitmesini bekler ki, medih sırası kendisine gelsin. Yahut, adam birisinden menfaat ummaktadır, onu elde etmek için o adamı yüzüne karşı meth ü sena eder. Aslında onu değil, ondaki menfaatini sevmektedir. Bunu karşı taraf da bilmektedir, ama bu medihler nefsin hoşuna gider ve bilerek aldanma yolunu tutar.

"Çünkü onlar da senin gibi âciz kullardır."

Karıncalara bu nazarla şöyle bir bakalım. Onlardan birinin diğer karıncalara gösteriş yapmak, onların alkışlarını almak istediğini hayal edelim. Onun bu halini çok ayıplarız ve "O da karınca, sen de. Seni sevse ne olur, sevmese ne olur?" deriz kendi kendimize.

Melekler de bize öyle bakıyor ve diyorlar ki:

“O da adam sen de. Dün ikiniz de yaktunuz. Evvelsi gün ikiniz de nutfe idiniz. Yarın ikiniz de çürüyüp, toprak olacaksınız. Kabir aleminde, herkes kendi hesabını verecek.”

"Maahâza ikinci şikkı takib etmekte şirk-i hafî olduğu gibi, tahsili de mümkün değildir."

Şirk-i hafi (gizli şirk) denilince öncelikle riya, yani “Allahın rızası yerine halkın beğenmesine talip olmak” akla gelir.

Sebeplere gereğinden çok fazla önem vermek de şirk-i hafi'ye giriyor. Kaldı ki halkın rızasını tahsil mümkün de değil. İnsan nefsi doymak bilmez. İnsana verilen kuvve-i şehviye, menfaati celbetme duygusudur ve dünya imtihanının bir gereği olarak bu hisse bir had konulmamıştır. Onun tam olarak tatmin edilmesi mümkün değildir. Öte yandan, “bir sinek kanadının göz üstüne bıraktığında bir dağı setretmesi” gibi bir insana da binlerce iyilik etseniz, bir tek kötülüğünüz bütün iyiliklerinizi bir anda örtebilir.

Öyle ise ne yapacağız?

Bu sorunun cevabı şu son cümlede veriliyor:

"Evet bir maslahat için sultana müracaat eden adam, sultanı irza etmiş ise, o iş görülür. Etmemiş ise halkın iltimasıyla çok zahmet olur. Maamafih yine sultanın izni lâzımdır. İzni de rızasına mütevakıftır."